

Богдана ВИШИВАНА

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ

Розглянуто досвід окремих зарубіжних країн щодо формування ефективної системи державного регулювання міжнародної інвестиційної діяльності. Обґрунтовано можливості його адаптації до вітчизняних умов та визначено напрями регулювання інвестиційної діяльності в Україні.

The experience of certain foreign countries to effective system formation of the state regulation of international investment activity is considered. Possibilities of its adaptation to the domestic conditions are substantiated. Directions of investment policy regulation in Ukraine are determined.

Розроблення стратегії економічного розвитку України, політики держави у сфері інвестування, які враховували б об'єктивні реалії сучасності, а також перспективи розвитку національної економіки, потребують висвітлення найважливіших аспектів створення ефективної системи регулювання інвестиційної діяльності у контексті досвіду окремих зарубіжних країн.

Особливості регулювання інвестиційної діяльності у зарубіжних країнах досліджують багато вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, зокрема В. Александрова, Ю. Бажал, Я. Бергер, В. Геєць, С. Загородников, О. Лапко, А. Мельник, Д. Стеченко, Р. Павличенко та інші. Проте, варто відзначити, що нині бракує науково обґрунтованих практичних рекомендацій щодо посилення стимулювання та регулювання інвестиційної діяльності, спрямованих, насамперед, на розвиток інноваційних про-

цесів в Україні. Тому метою даної статті є визначення перспектив використання в Україні досвіду зарубіжних країн щодо регулювання інвестиційних процесів.

Багато проблем у сфері регулювання інвестиційної діяльності у країнах Східної Європи є актуальними і для України. Оскільки залучені ними обсяги іноземних інвестицій суттєво перевищують українські, то вивчення й аналіз регулювання інвестиційної діяльності в цих країнах дозволить краще оцінити українські реалії, уникнути можливих помилок і виробити обґрунтовані рекомендації щодо удосконалення регуляторної політики.

Враховуючи те, що серед країн Східної Європи лідерами за показником залучених прямих іноземних інвестицій (ПІІ) є Угорщина і Польща, вважаємо доцільним більш детально розглянути особливості регулювання іноземних інвестицій у цих країнах.

Угорська економіка є відкритою для іноземних інвестицій, а діяльність зарубіжних інвесторів дозволена майже у всіх її сферах. Інтенсивний приплив прямих іноземних інвестицій в економіку цієї країни з самого початку постсоціалістичної епохи був значною мірою забезпечений завдяки інтенсивним продажам державних активів іноземним інвесторам. Закон "Про приватизацію" та поправки до нього прискорили приватизацію, одночасно забезпечивши достатню "прозорість" даного процесу.

Закон "Про інвестиції" регулює заснування і діяльність компаній з іноземною участю, скасовує необхідність одержання дозволу національних органів на здійснення ПІІ і гарантує іноземним інвесторам національний режим, захист від націоналізації та експропріації, вільну репатріацію інвестованого капіталу і дивідендів. Цей закон також гарантує іноземним працівникам право переказувати за кордон після сплати податків усю заробітну плату.

Іноземні інвестиції в Угорщині вкладаються, як правило, в одній із чотирьох форм: 1) заснування нової компанії; 2) створення спільного підприємства; 3) купівля компанії, що приватизується; 4) придбання додатково емітованих акцій вже існуючого підприємства. Багато іноземних компаній здійснюють свою діяльність в країні через представництва і філіали, заснування яких значно спростилося після внесення поправок в Закон "Про представництва".

Введення в дію у 1998 році Закону "Про компанії" спростило також процедуру реєстрації юридичної особи. Відповідно до закону, реєструючий орган зобов'язаний протягом 30 днів опрацювати заявку про реєстрацію товариства з обмеженою відповідальністю і акціонерного товариства. У випадку відсутності після закінчення вказаного періоду

висновку реєструючого органу компанія вважається автоматично зареєстрованою. Закон усуває необхідність додаткової реєстрації підприємства в податкових, соціальних та інших органах і реалізує принцип "єдиного вікна".

Частка іноземних акціонерів у статутному капіталі угорської компанії може становити до 100%, за винятком: компаній, що входять у перелік стратегічних; деяких галузей промисловості, пов'язаних з національною обороною; угорської авіалінії "Малев" (міжнародні угоди вимагають 50% або більшої частки національного капіталу для того, щоб компанію можна було вважати національним авіаперевізником).

Зауважимо, що з 1996 року в країні не потрібно одержувати дозвіл регулюючих національних органів для здійснення інвестицій у фінансову сферу і страхування, необхідним є лише офіційне повідомлення.

Пільги доступні усім інвесторам і ніяких спеціальних пільг для іноземних інвесторів не існує, оскільки Угорщина приєдналась до антидискримінаційних законів Європейського Союзу. Пільги та інші стимули, як правило, не поширюються на зареєстровані за кордоном іноземні компанії, але доступні для усіх зареєстрованих в країні підприємств незалежно від національної належності їх акціонерів, пайовиків чи власників.

Податкові пільги надаються для інвестицій в науку. Усі витрати у сфері науково-дослідної діяльності (заробітна плата, закупівля матеріалів та напівфабрикатів, ліцензійні платежі, патенти і "ноу-хау", послуги консультантів) вилучаються із бази оподаткування.

Інвесторам також можуть надаватися різні неподаткові пільги у формі грантів, безвідсоткових кредитів і субсидій в індивідуальному порядку за результатами детального розгляду інвестиційних про-

ектів. Неподаткові пільги надаються також Фондом економічного розвитку, Фондом розвитку територій, Фондом захисту навколишнього середовища і Фондом зайнятості. Зокрема, фонд економічного розвитку пропонує супровід проектам державного значення, який надається у формі кредитів, гарантій та в окремих випадках грантів у готівковій формі. Такі проекти стосуються реклами, маркетингових досліджень, виставкової та іншої діяльності, що може сприяти розвитку експортного потенціалу країни; інвестицій у розвиток інфраструктури, гідроелектростанцій, водопроводів тощо; модернізації промислових підприємств до рівня Європейського Союзу; вимірювальних систем і систем контролю.

Фонд зайнятості надає підтримку проектам в галузі підготовки і підвищення кваліфікації трудових ресурсів, а також іншим проектам, які сприяють зниженню рівня безробіття чи попереджають його зростання. Така підтримка надається в основному територіям з високим рівнем безробіття.

Фонд розвитку територій супроводжує інвестиційні проекти на депресивних територіях, в промислових зонах зовнішньої торгівлі, на територіях з високим рівнем безробіття, а також інші проекти, що відповідають інтересам розвитку регіонів і територій. Підтримка надається у формі грантів, безвідсоткових кредитів та субсидій.

Фонд захисту навколишнього середовища надає безвідсоткові кредити обсягом до 70% вартості інвестицій у сфері захисту навколишнього середовища.

Крім того, Угорське агентство з розвитку інвестицій і торгівлі може надавати інвесторам інформаційну та іншу підтримку.

Фінансові ресурси доступні для бізнесу завдяки високому рівню конкуренції і значній частці іноземних кредитних

установ у банківській сфері країни. На угорському ринку іноземні інвестори мають однаковий з національними доступ до фінансових капіталів, за винятком спеціальних урядових програм кредитування, наприклад, кредитів для малого бізнесу, кредитів, що надаються міжнародними фінансовими організаціями угорським національним підприємствам [1, 16–18].

Таким чином, можна виділити такі особливості регулювання інвестиційної діяльності в Угорщині, що мають практичний інтерес для України:

- спрощення процедур реєстрації юридичних осіб, системи одержання необхідних дозволів регулюючих національних органів для здійснення інвестицій;
- надання неподаткових пільг, зокрема для розвитку депресивних територій, підвищення кваліфікації трудових ресурсів, захисту навколишнього середовища.

Водночас значний інтерес для України має система регулювання інвестиційної діяльності у сусідній Польщі як найбільш інвестиційно-привабливій країні серед нових членів ЄС. Так, за результатами 2004 року, згідно даних польського Агентства інформації та іноземних інвестицій (PAliIZ), обсяг ПІІ в Польщу склав 7,6 млрд. дол. США. Це на 23% більше, ніж було залучено у 2003 році і найвищий показник з 2000 року. Всього за останні 15 років іноземні інвестори вклали в польську економіку понад 84 млрд. дол. США, що в десять разів більше, ніж обсяг ПІІ в Україну за цей період [2, 6].

На наш погляд, залучити такі обсяги іноземних інвестицій країні вдалося не за рахунок створення додаткових переваг для роботи іноземних інвесторів, а досить оригінальним шляхом – “маркетингового просування” країни в цілому.

Першою із задекларованих цілей роботи PaliZ (створеного на основі об'єднання у 2003 році Державного агентства іноземних інвестицій і Польського інформаційного агентства в якості основного органу для роботи з іноземними інвесторами) є створення позитивного іміджу країни і протягом десяти років виведення Польщі до так званих "фірмових країн" (Branded countries). Такий підхід свідчить про те, що в Польщі використовуються інноваційні стратегічні технології, спрямовані на залучення іноземних інвесторів.

"Національний брендинг" – поняття досить нове, тому поки що не існує загально визнаного визначення його складових. Голова правління Jack Yan & Associates Джек Ян визначає його так: "Брендинг – це спосіб, за допомогою якого організація контактує, самовизначається і символізує себе в очах оточуючої її спільноти. "Національний брендинг" виконує ті ж функції і використовується для стимулювання іноземних інвестицій, створення внутрішньої гордості або є формою підтримки національного експорту та експортерів" [2, 6].

Незважаючи на теоретичні суперечки, сьогодні уже існує так звана "Коаліція фірмових країн" (Branded Country Coalition), в межах якої налічується близько 30 держав, наприклад: Сінгапур, Малайзія, Фінляндія, Кенія. Економіка більшості з цих країн успішно функціонує за рахунок залучених іноземних інвестицій, використовуючи стратегію і методику, що дозволяє створювати позитивний економічний, політичний і культурний імідж країни, який визнається міжнародною спільнотою.

З огляду на це вважаємо, що можливим найефективнішим способом державного регулювання міжнародної інвестиційної діяльності є системне застосування таких організаційно-економічних заходів, як гарантування до-

тримання чинних законодавчих норм регулювання міжнародної інвестиційної діяльності, створення сприятливого інвестиційного середовища в Україні, використання засобів маркетингового "просування" держави.

Заслуговує на увагу також система фінансової підтримки інвестицій в Польщі, що регулюється відповідним законом. Цей закон встановив єдині принципи і форми фінансової допомоги як іноземним, так і національним інвесторам.

Для одержання фінансової підтримки, згідно норм даного законодавства, інвестиції повинні відповідати одній з перелічених нижче вимог:

1) обсяг нових інвестицій повинен перевищувати 10 млн. євро;

2) обсяг інвестицій у розвиток і модернізацію існуючого бізнесу повинен перевищувати 500 тис. євро, повинно бути створено 100 або більше робочих місць (50 робочих місць для інвестицій в пріоритетні регіони) протягом хоча б п'яти років;

3) інвестиції повинні забезпечувати впровадження нових технологій, що дозволяють виготовляти сучасні і конкурентоспроможні товари чи послуги;

4) інвестиції повинні забезпечувати впровадження нових технологій, які б відповідали сучасним екологічним вимогам.

Нині фінансова підтримка здійснюється у таких формах:

а) для інвесторів:

– субсидіювання, розмір якого встановлюється у відсотках від обсягу інвестицій, але не більше 50% від максимального обсягу державних інвестицій в регіоні;

– субсидіювання у розмірі не більше 4 тис. євро за кожне створене робоче місце;

– субсидіювання у розмірі до 1150 євро за підготовку і навчання кожного найманого робітника;

б) для місцевих органів влади допомога у створенні або покращенні регіональної інфраструктури з метою залучення інвесторів.

Інші вимоги щодо надання фінансової підтримки встановлюються у відповідних угодах, що укладаються між Міністерством економіки та інвестором або між інвестором і органами місцевої влади [1, 20].

Таким чином, вивчення досвіду країн Східної Європи щодо формування ефективної системи державного регулювання міжнародної інвестиційної діяльності свідчить, що у системі відносин “органи державного управління – підприємницький сектор” важливо відпрацювати та інституційно закріпити певні функції.

На наш погляд, прикладом гнучкої політики регулювання діяльності іноземних інвесторів слугує Китай. Високі темпи економічного зростання Китаю забезпечуються трьома головними чинниками: інвестиціями, внутрішнім попитом і експортом. При цьому перший чинник забезпечує 1,5–2% економічного зростання в рік.

Китай на основі власного досвіду прийшов до висновку, що залучення іноземного капіталу є найкращим способом одержати доступ до сучасних світових технологій, які приходять у країну разом з обладнанням підприємств, особливо тих, що створюються виключно за кошти іноземних інвесторів. Курс на залучення технологічно орієнтованих інвестицій замість інвестицій, що орієнтуються переважно на розширення традиційного експорту, послідовно реалізується з початку 90-х років минулого століття.

Нові технології значною мірою сприяють суттєвому збільшенню продуктивності праці. Внаслідок цього на підприємствах за участю іноземного капіталу продуктивність праці значно вища, ніж у державному секторі, а у деяких галузях – у три рази й більше.

У міру зростання обсягів іноземних інвестицій збільшувалась їх частка у виробництві експортних товарів і відбувалася перебудова структури експорту, у складі якого сьогодні переважають не напівфабрикати, а готова продукція. Підприємства з часткою іноземного капіталу виготовляють понад половину товарів, що експортуються, а серед високотехнологічних товарів, які сьогодні займають п'яту частину всього китайського експорту, їх частка досягає 80%.

Стрімке перетворення КНР в одну з найпривабливіших для іноземних інвесторів країн можна пояснити низкою чинників.

По-перше, початок швидкого зростання іноземних інвестицій в китайську економіку співпав з розгортанням ринкових реформ.

По-друге, на початку 90-х років ХХ ст. відбулася подальша стабілізація політичної ситуації в державі. Саме політична стабільність, спадковість і передбачуваність політичного курсу є першочерговим чинником стійкого приросту вкладень іноземного капіталу в країні, чинником, що обумовив усі подальші позитивні впливи.

По-третє, реформування китайським керівництвом режиму іноземного інвестування, що створювало сприятливий для іноземних вкладників капіталу інвестиційний клімат, зокрема полегшення доступу іноземних інвесторів на більшу територію, у нові галузі і сфери національної економіки, введення додаткових правил й розпорядків, що захищали їх законні права та інтереси, в тому числі охорону інтелектуальної власності, спрощувались умови проведення фінансових операцій і одержання кредитів у Китаї.

По-четверте, підвищення життєвого рівня населення, зростання внутрішнього попиту.

По-п'яте, в останні роки приплив іноземних інвестицій стимулювався наперед визначеним фактом приєднання Китаю до СОТ, в результаті чого країна внесла суттєві поправки у всі основні законодавчі акти, що регулюють порядок залучення і функціонування іноземного капіталу [4, 8].

У Китаї вперше розроблено комплексну концепцію державної виробничої політики. Центральне місце в ній належить стратегії прискореного розвитку провідних галузей промисловості: машинобудівної, електронної, нафтохімічної, автомобільної та будівельної. Зазначені галузі обрано провідними за такими критеріями: техніко-економічними закономірностями індустріалізації, міжнародним досвідом вибору провідних галузей, ступенем їх впливу на інші галузі національної економіки, раціоналізацією структури національної економіки та усуненням вузьких місць. Визнано, що прискорений розвиток зазначених галузей допоможе Китаю здійснити великомасштабне регулювання галузевої структури, піднятися на новий рівень індустріалізації, вирішити стратегічні завдання соціально-економічного розвитку [5, 42–43]. Важливу роль у перетворенні Китаю в найбільшого світового одержувача іноземних інвестицій зіграло створення сприятливого інвестиційного клімату, який формувався не лише історично обумовленими порівняльними перевагами країни, а й цілеспрямованою політикою держави.

Таким чином, китайський досвід показує, що вирішальну роль в цьому процесі відіграють такі чинники:

- наявність єдиної довготермінової стратегії, що комплексно визначає конкретні настанови й орієнтири стійкого соціально-економічного розвитку;
- незмінність політичного курсу і стабільність загальної соціально-політичної ситуації в країні;
- відкритість зовнішньому світу при твердому відстоюванні кінцевих і особливо перспективних національних інтересів;
- застосування конкретних інструментів політики від часткових експериментів до широкого впровадження;
- створення детально опрацьованого і “прозорого” інституційного та нормативного середовища;
- проведення глибоких ринкових реформ у всіх сферах суспільного життя.

Певний інтерес для України складає і австралійський досвід залучення інвестицій в регіони. У штаті Вікторія було ініційовано створення спеціального департаменту, що спеціалізується на залученні іноземних інвестицій. Слабкість конкурентних позицій штату Вікторії, яка мала компенсуватись діяльністю нового департаменту, визначалась віддаленістю від головних закордонних ринків. Водночас конкурентними перевагами вважались міцна промислова й сільськогосподарська база та достатня забезпеченість якісними трудовими ресурсами. Департаментом із залучення іноземних інвестицій було започатковано цільові кампанії для поліпшення іміджу штату та налагодження відносин з відомими іноземними корпораціями. Для підвищення ефективності роботи з ними вперше відбулось ґрунтовне визначення конкурентних позицій штату порівняно з іншими регіонами Австралії та світу за більш, ніж десятьма цільовими секторами.

Наведений приклад свідчить, що для досягнення успіху в роботі з іноземними інвесторами недостатньо вдаватися лише до політичних чи макроекономічних заходів. Для цього необхідним є ефективне організаційне забезпечення. Саме завдяки спеціалізації вищезгада-

ного департаменту в австралійському штаті Вікторія вдалось досягнути помітних зрушень у залученні іноземних інвестицій в економіку регіону.

Важливим для України, на наш погляд, може бути досвід державної підтримки іноземних інвестицій в Австрії. Головною організацією, що супроводжує іноземні інвестиції в країні, є Австрійська бізнес-агенція, яка здійснює свою діяльність під егідою Федерального міністерства економіки та праці Австрії. Основне завдання агенції – це надання безкоштовних послуг іноземним інвесторам, які прагнуть працювати в пріоритетних галузях австрійської промисловості та сільського господарства. Перелік послуг Агенції охоплює як надання загально-економічної інформації про рамкові умови підприємницької діяльності в Австрії, так і специфічних консультацій під час вибору інвестором місця, галузі інвестування, включаючи допомогу у виконанні формальностей в оформленні необхідних документів. При цьому Австрійська бізнес-агенція працює у тісній кооперації з відповідними уповноваженими органами австрійських федеральних земель. Крім цього, агенція надає сервісні послуги при розробленні проекту, його супроводженні та підвищенні ефективності використання інвестицій.

Серед пріоритетних завдань агенції необхідно відзначити пропаганду переваг Австрії для вкладення іноземного капіталу, розповсюдження необхідної інформації про економічні, політичні та правові умови діяльності іноземного капіталу; допомогу у встановленні необхідних контактів між інвестором та австрійськими підприємствами, установами; надання консультативних послуг щодо вибору місця для впровадження проекту, оцінки ефективності затрат, вибору галузі тощо; пошук можливостей кооперації для майбутнього виробництва в

середині країни; консультації стосовно податкових аспектів підприємницької діяльності, законодавства про працю; надання послуг у разі фінансових інвестицій та придбання нерухомості, необхідності розширення інвестиційної діяльності щодо одержання державної підтримки і форм фінансового забезпечення інвестиційного проекту; підтримку під час проведення переговорів, отримання необхідних дозволів; надання допомоги іноземним менеджерам у побутових справах; координацію діяльності на регіональному рівні з відповідними установами федеральних земель [6, 62].

Досвід успішних структурних перетворень Україна може запозичити також в Іспанії. Цим вона зобов'язана цілеспрямованій і виваженій політиці держави в окремих важливих напрямках. Іспанія відмовилась від жорсткої регламентації і повсюдного втручання у підприємницьку діяльність. Було прийнято кардинальні рішення стосовно частки державного сектора та його місця в національній економіці; уряд зосередив зусилля на створенні сприятливих умов для розвитку всіх форм підприємництва, особливо інноваційної активності, основну увагу приділяв реалізації тих функцій, які неможливо виконати на нижчих рівнях. До них належать розробка загальнонаціональної економічної та науково-технічної стратегії, підтримка важливих макроекономічних пропорцій, розвитку науки, освіти, соціального забезпечення, управління ринком праці [5, 44].

З метою підтримки вкладення іспанськими компаніями своїх коштів за кордон у країні діє програма фінансування великих іспанських інвестицій за кордоном (PROINVEST) та програма підтримки іспанських зовнішніх інвестицій (ICEX). Згідно з цими програмами, іспанським інвесторам надаються кредити та гарантії, а також фінансова

підтримка для покриття фінансових ризиків. Крім того, у країні створено фонд COFIDES, метою діяльності якого є фінансова підтримка іспанських інвесторів за кордоном [6, 62–63].

Корисним для України може бути також досвід Німеччини, зокрема, у сфері заохочення та стимулювання діяльності іноземних компаній у регіонах, які відстають за своїм економічним розвитком. Щоб подолати різницю у розвитку земель, у Німеччині було створено систему стимулювання інвестиційної діяльності. Держава запропонувала у зв'язку з цим переважно такі стимулюючі інструменти, які, з одного боку, базувалися на скороченні податкових надходжень, а з іншого – не вимагали суттєвих бюджетних витрат. До таких інструментів передусім слід віднести особливості механізму амортизації. Так, поряд із стандартними амортизаційними відрахуваннями іноземним інвесторам надано право списання протягом першого року інвестицій на придбання або виробництво основних засобів. Крім цього, під інвестуванням в основні засоби видаються банківські кредити із зниженою відсотковою ставкою. Під 35% загального обсягу інвестицій у країні здійснювалися різного роду інвестиційні доплати. Держава також компенсувала до 23% витрат на будівництво, розширення виробничих потужностей і проведення раціоналізації або структурної перебудови підприємств.

Пільгами однаковою мірою можуть користуватися як іноземні, так і вітчизняні інвестори. Іноземним інвесторам запропоновано цілу низку програм стимулювання припливу капіталу в окремі галузі, зокрема високотехнологічні. Крім того, кожна федеральна земля розробила власні програми розвитку з наданням відповідних інвестиційних пільг, особливо для територій, які відстають у своєму економічному розвитку.

Швейцарія є одним із провідних інвесторів у світі, тому вона зацікавлена

не стільки у припливі іноземних інвестицій, скільки в розміщенні власних фінансових коштів у інших країнах, що, на наш погляд, також є важливим для активізації міжнародної інвестиційної діяльності України.

За ініціативою Державного секретаріату економіки у 1997 році було створено Швейцарську організацію сприяння інвестиціям. Головна мета її створення – сприяння ефективній реалізації інвестиційних проектів відповідно до угод між швейцарськими підприємствами та їхніми партнерами в країнах, що розвиваються, і з перехідною економікою. Організація приділяє велику увагу трансфертам нових технологічних розробок. Вона виконує такі завдання: сприяння інвестуванню до країн, що розвиваються, та країн з перехідною економікою; надання інформації щодо інвестиційного режиму країни реалізації інвестиційного проекту; допомога у пошуках та виборі партнерів; консультаційні послуги, визначення інвестиційної стратегії, виконання доінвестиційних досліджень та фінансового інжинірингу, підтримка на стадії впровадження проекту [6, 64–65].

Загалом в сучасних умовах у світі, без сумніву, відбувається конвергенція режимів регулювання ПІІ, тобто використовуються схожі набори стимулюючих і контролюючих заходів. Однак в реалізації цих режимів зберігаються значні відмінності між країнами.

Навіть при схожості декларованої політики стосовно іноземних інвестицій на практиці реалізація вкладень в окремих країнах і досі потребує різних витрат часу й коштів на одержання необхідних дозволів та укладення угод. Значні відмінності в реальних умовах реалізації інвестиційних проектів зберігаються і після початку реалізації проекту: витрати на будівництво виробничих і необхідних інфраструктурних об'єктів,

на поточну господарську діяльність, експортно-імпортні операції, механізм сплати податків в цілому, характер взаємодії з місцевою владою.

За інших рівних умов такі розбіжності неминуче відбиваються на конкурентоспроможності приймаючої країни з точки зору її привабливості для ПІІ. Тому цілеспрямовані зусилля у напрямі зниження надмірних витрат на ведення бізнесу, в тому числі пов'язаних з адміністративними та іншими бюрократичними моментами, представляють важливу складову стратегії для іноземних інвесторів.

Звичайно, загальноекономічна ситуація і регуляторний режим стосовно бізнесу відбиваються на діяльності не лише зарубіжних, але й вітчизняних інвесторів. Однак іноземні компанії більш чутливі до них, оскільки мають можливість порівнювати умови для ведення бізнесу в різних приймаючих країнах і вибирати серед них найбільш придатні. Тому для приймаючих країн важливо не просто прагнути до усунення бюрократичних та інших бар'єрів на шляху інвестицій, але й постійно відслідковувати ситуацію у країнах-лідерах із залучення ПІІ, і з якими фактично доводиться конкурувати за міжнародні інвестиційні ресурси.

Зарубіжні експерти відзначають, що ТНК часто працюють в умовах недостачі інформації, і, як результат, – процес прийняття рішень стосовно інвестування підвладний різного роду впливам і суб'єктивізму. Тому за рівних загальноекономічних умов більш привабливими для іноземних інвесторів є країни, про які вони мають більше інформації, особливо позитивного характеру. У зв'язку з цим надзвичайно важливим є забезпечення потенційних іноземних інвесторів розгорнутою, достовірною і оперативною поновлюваною інформацією про можливості інвестування.

Як показує досвід низки країн, зокрема Ірландії, Сінгапура, Коста Ріки,

максимального ефекту при цьому можна досягнути шляхом правильного визначення кола одержувачів такої інформації. В маркетинговій схожий підхід відомий, як "таргетування" ("targeting"). Основне завдання приймаючої країни при цьому – привернути увагу не всіх потенційних клієнтів одночасно, а вибрати так звану економічну "мішень", на яку необхідно впливати з метою досягнення визначених результатів [7, 35].

Узагальнюючи досвід зарубіжних країн, можна стверджувати, що Україна на сучасному етапі розвитку національної економіки повинна керуватися такими перспективними напрямками регулювання інвестиційної політики:

1. Структурна перебудова національної економіки, розвиток інфраструктури з використанням інноваційних проектів, реконструкція і створення нових екологічно чистих виробництв.

2. Залучення інвестицій у галузі, які сприятимуть розширенню конкурентного середовища, розвитку приватизації і підприємництва.

3. Вибіркове інвестування і державна підтримка виробництв, які потребують оновлення основних фондів та мають значний інноваційний потенціал, за допомогою якого можна здійснювати нарощування обсягів виробництва.

4. Припинення інвестування неперспективних, технологічно відсталих збиткових підприємств.

5. Роль держави як регулятора структурної переорієнтації та інвестиційних процесів полягає у виборі пріоритетів інвестиційної політики, створенні рівних умов для всіх інвесторів, стимулюванні інвестиційної діяльності через податкові і неподаткові пільги, амортизаційну політику, наданні пільгових інвестиційних кредитів, підтримці загальногосподарського сприятливого інвестиційного клімату.

6. Використання інноваційних стратегічних технологій маркетингового спря-

мування, зокрема маркетингового “просування” країни.

7. Сприяння зростанню частки іноземних інвестицій у виробництві експортних товарів і перебудова експорту, у структурі якого переважатиме готова продукція.

8. Формування єдиної довготермінової стратегії, що комплексно визначатиме конкретні орієнтири стійкого соціально-економічного розвитку України.

9. Запровадження програм підтримки вкладення резидентами інвестицій за кордон, створення національної організації сприяння міжнародному інвестуванню.

10. Удосконалення регіональних систем стимулювання інвестиційної діяльності.

Загалом оптимізація регулювання інвестиційної діяльності вимагає системного підходу, адже якщо удосконалювати лише окремі його елементи, то кінцева результативність усіх відповідних заходів залишиться низькою.

Література

1. Загородников С. Регулирование прямых иностранных инвестиций в

Венгрии, Польше и Чехии // *Инвестиции в России*. – 2004. – № 2. – С. 16–22.

2. Брыль Р. Инвесторы выбирают Польшу // *Инвестгазета*. – 10 мая 2005 г. – № 18–19 (497). – С. 6.

3. Мельник А. Трансформація системи державного регулювання економіки Європейських країн на завершненні 20-го століття // *Вісник Тернопільської академії народного господарства*. – Спеціальний випуск. – 2001 р. – Ч. 1. – С. 41–47.

4. Бергер Я. Использование иностранных инвестиций в Китае // *Инвестиции в России*. – 2004. – № 3. – С. 7–11.

5. Стеченко Д. М. Державне регулювання економіки. – К.: МАУП, 2000. – 176 с.

6. Іноземні інвестиції в Україні. – К.: Редакційно-видавниче відділення Укр. ІНТЕІ, 2004. – 248 с.

7. Павличенко Р. Регулирование прямых иностранных инвестиций: тенденции и проблемы // *Мировая экономика и международные отношения*. – 2001. – № 4. – С. 30–35.